

KÖZMŰVELŐDÉSI, TÁRSADALMI, GAZDÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMELI ÉS NEVELÉSÜGYI HETILAP; EGYSZERSMIND BARSMEGYE ÉS A MEGYEI TANFELÜGYELŐSÉG HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELEN:

hetenként egyszer, vasárnap.

Egyes számok 20 krajczárjával kaphatók könyvtárkereskedésekben.

A kéziratok a szerkesztőséghez, pénzek s reklamációk a kiadó-hivatalhoz utasítandók.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Előfizetési feltételek.

Vidéken és Léván házhoz küldve:

Egy évre 5 frt - kr.
Hat órára 2 frt 50 kr.

Előfizetési pénzek postautalvánnyal is küldhetők.

Hirdetések.

Hivatalos hirdetések díja a bélyeg-illetékkel együtt: 1—100 szóig 1 frt 30 kr., a 100-on fölül minden szó 1 krajczárjával számítottatik. E hirdetések után járó díj előlegesen küldendő be.

Magán hirdetések: négy hasábos petit sor egyszeri közlésért 7 kr., kétszeriért 6 kr., többszoriért 5 kr. — Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 30 kr.

A nyiltterben: minden három hasábos garmond sor díja 20 kr.

Főolvasási estélyek.

Azon meggyőződés, — hogy a magyar szupremácia kulturái kérdés, melyet, kitűnő íróink, jeles publicistáink, mélyen gondolkodó államférfiaink hangoztatnak, s melyet a történelem és a tapasztalás is igazol, — mindinkább szélesebb tért foglal el s mindjobban igyekszik magát érvényesíteni közéletünk minden ágában. A történelem tanúsítja, hogy az ő-korban a kultura tartotta fenn s tette dicsővé s fényessé a görög nemzetet; ezen dicsőség és fény átjött egész a mai korig, annyira, hogy a görög kultura fennmaradt műveiből meríti előmenetelének s haladásának legbiztosabb alapjait a modern világ.

De amint az ókorban, úgy napjainkban is leginkább azon nemzetek s népek tündökölnék, melyek a kultura legszebb s leghatalmasabb vívmányait magukéinak vallják. Mert a fény- és dicsőségen kívül, mit a kultura hoz, a jólét áldásai sem szoktak elmaradni.

A most élő s műveltséggel bíró nemzetek fényes példákat szolgáltatnak e tekintetben.

S míg a műveltség emeli s boldogokká teszi a nemzeteket és népeket, ennek ellenkezője — a műveletlenség — ellenkező állapotokat tüntet föl.

S bármilyen nagy legyen számban s mennyiségben valamely nemzet, vagy nép, azért még nem mondhatja, nem tarthatja biztosítottan létét s nem bizhatik jövőjében, mert hiszen régen meg van írva: „elvész az én népem, mert tudomány nélküli.”

E történeti igazság amily vigasztaló, ép oly lélekemelő s biztos jövővel kecsegtető azok számára, kik, habár számban s külső mennyiségben nem tartoznak ugyan a legelső köze, de a kultura vívmányaiban s terjesztésében, bírásában központosítják erejüket és fölülmulják a nagy tömegek nyers hatalmát.

Nem csoda tehát, hogy napjainkban minden nép, minden nemzet lázas sietséggel törekszik a kultura elérésére s meghonosítására.

A kulturának megszerzésére s megalapítására különféle eszközök szolgálnak; és nem lehet kicsinyelni ezek között a legkisebbet sem, mert minél inkább össze tudjuk hozni azokat, annál inkább hamarabb fogjuk elérhetni s biztosíthatni a kívánt eredményeket.

A kultura terjesztésében nem megvetendő, de igenis hasznos eszköznek tartjuk az időközönként gyakorlatba venni szokott főolvasásokat.

Városunkban az elmúlt években tartott e-nemű főolvasásokat, — melyeket kaszinó-egyesületünk dícséretes buzgalommal inszczenizozott, — igen jeles tényezőknél kellett fölismernie mindenkinek — a közműveltség terjesztésében, s csak elismeréssel adózhatunk azon férfiaknak, kik az eszmét újból nemcsak föllevenítették, hanem annak keresztülvitelére a multak példája nyomán vállalkoztak.

Legyenek üdvözölve általunk!

Tudjuk ugyanis, hogy ilyeneknek rendezése s élvezetessé tétele sok fáradságot és buzgalmat igényel; de ezen fáradság s igyekezet a szép számmal látogató közönségnél mindenkor teljes elismeréssel találkozott. Nincs okunk kételkedni, hogy ez másképp legyen az új évadban is, annál kevésbé, mert az országos írói s művészi kör is a főolvasásoknak mindenféle való életbelépte-

sét, szükségét hangoztatja, sőt közreműködését is följajánlja.

Csak előre, előre a kultura terjesztésében!

A biztosító-társulatok hanyatlása.*)

Hogy mennyire igazolt volt, midőn közelébb a biztosító-társulatok hanyatlásának kérdését vetette föl a sajtó: bizonyítja az a körülmény, hogy ugyancsak e kérdés megbeszélése végett, folyó, novemberhóban a magyar és osztrák biztosító-társulatok képviselői Triesztben értekezletre gyűlnek össze. Az értekezlet tárgyalásai elé annál nagyobb érdeklődéssel tekintenek a szakkörök, mert a folyó év is oly sok szomorú tapasztalatot tüntet föl, hogy elkerülhetlenné vált a biztosítási üzlet eddigi elveinek részbeni megszüntetése.

Nem szenvedhet kétséget, hogy a körülmények kényszerítő parancsa folytán indítvány fog tétetni egyes díjtételek jelentékeny fölemelése iránt. Ez indítványt a régibb intézetek fogják tenni, de több, mint bizonyos, hogy nagy oppozícióra fog találni, mert a fiatalabb intézetek épen azáltal tartják fenn magukat, hogy nagyon is redukált díjaik folytán nagy a klienturájuk. Ha az alacsony prámiumok megszűnénének, azonnal kiderülne az illető intézetek valódi helyzete.

A biztosítási ügy terén az utóbbi években különösen két fekete pont az, mely a láthatárt elhomályosítja. Míg az életbiztosítás normalis módon fejlődésnek indult és kevés kivétellel az intézeteknek, tisztességes jövedelmet hoz, addig a jég- és tüzbiztosítási üzlet helyzete nagyon is prekáriussá vált. A jégbiztosítást a s r ó l egész határozottan állítható, hogy már hosszabb idő óta mindig passzív eredménnyel végződik.

A legtöbb társulat e biztosítási ágat főleg mezőgazdasági tüzbiztosítási üzlete kedvéért tartja fenn, mert a mezőgazdák nem szeretik két társulatnál eszközölni biztosításukat. Egyes intézetek azáltal igyekeztek a terhen könnyíteni, hogy a jégbiztosítást más társulatok számlájára csak bizományképen vették át, de e módzat sem volt sokáig fönttartható, mert az illető társulatok nem voltak hajlandók mások számára a gesztenyét a tűzből kikaparni.

Két év előtt végre oly általánosan sürgőssé vált a jégtarifák fölemelése, hogy a fölemelés csakugyan ténynyé is vált. Jó részben azonban a fölemelés vagy pusztán papíron volt meg, amennyiben a rabatok után az eredeti díjtételek ismét restituáltattak, vagy pedig csökkenti a biztosítások száma, mi azután ugyanazon következményeket vonta maga után, mint az alacsony tarifák. A biztosítási üzlet csakis nagy részvétel mellett virágozhatik; ha alacsony niveaura száll, nem fognak teljesülni a statisztika alapján kiszámított eredmények és a véletlen kockajátéka fog aktivitásba lépni.

Akármenyit tanácskozzanak is, a jégbiztosítás ügye másképp meg nem oldható, minthogy alakítatik egy nagy, kizárólag ez ággal foglalkozó társulat, mint kényszeritársulat, mely állami igazgatás és ellenőrzés alatt áll.

Ha valahol, a jégbiztosítás terén van helye a kényszernek, mint ahogy minden habozás nélkül a kötelező állatbiztosítás behozatalát is helyeselnék. A jégbiztosításnál azon eshetőség forog fenn, hogy nemcsak a gabona pusztul el, hanem elvész a termés pénzértéke is, ha jégeső érte. Az elsőt, t. i. a gabona elpusztulását nem lehet megakadályozni, de lehet az utóbbit, hogy t. i. ne vessen el a termés pénzértéke is.

Ha nem tartjuk is az államot hivatva a gondviselés szerepének betöltésére, nem szenvedhet kétséget, miszerént nagy érdeke van abban, hogy megfelelő rendszabályok által megakadályozza a polgárok elszegényedését ott, ahol épen megakadályozható. Ez a lehetőség meg van ugy a jég-, mint az állatbiztosításnál; és anélkül, hogy ezáltal csak általánosságban is foglaloznánk az állatbiztosítás államosításával, ki kell fejeznünk azt a meggyőződésünket, hogy a jégbiztosítás, ha az állam által nem támogatatik, a nemzetgazdaságnak soha sem fogja azokat a szolgáltatásokat teljesíteni, melyeknek teljesítésére hivatva van.

*) Vonatkozással a Barsi évi 13-ik számában megjelent biztosításiügyi közleményre.

Szép, szebb, legszebb.

(Folyt. és vége.)

Mint már említve volt: a valódi szépet megszerezni s azt élvezni csak illő érdemek által lehet.

A szép birtoklására csak egy érdemet vehetünk valódinak, s ez: a szép ápolása és fejlesztése. Hogy pedig ez érdem ne legyen kasztszei privilegium, arra nézve a közművelődés áramlatának minél szélesebb térben való hullámozása kívántatik, amely még a legalsóbb népréteget is — kell, hogy teljesen áthassa s azt a szép iránt fogékonytá, arra öntudatosan törekvővé s annak fejlesztőjévé is tegye.

Meggyőződésem — s ennek ellenkezőjéről aligha meggyőzhetne valaki — hogy a mai idők létért való nehéz küzdelmei, az „átmeneti“-nek nevezett mai korok minden lázas kórtünetei: mind a széperért való rajongás ferdeségeinek szüleményei; melyek helyett egy jobb korszak teremtése, a megrongált anyagi viszonyok javulása s egyáltalán a meglazult közjólét erősítése — mind csak egy módon eszközölhető, azaz: ha a szép iránti vonzalom helyes és nemes utra tereltetik s ha a szép fejlesztése mindnyájunknak közös életcéljává s — ugyszólván — rokonszenves kötelességévé tétetik. — Mi által? A nevelés által.

Akinek pedig a neveletésből osztályrész nem jutott, annak egyéb orvossága nincs: mint ha magát neveli a természetes uton, melyet az élet — hosszú kezevel naponként megmutat. „Vita est optima magister“ — s valóban az élet utmutatásai mellett nem kell hozzá lángész, hogy kiki magának a leghelyesebb utat eltalálni bírja.

Itt megjegyzem, hogy a „leghelyesebb utat“ csak anyagi oldalról kérem értetni: amint e cikksorozatban nem is volt más czélom, mint a szépről nemzetgazdasági szempontból elmondani nézeteimet.

Valóban, a létérti küzdelem száz- meg százoldalu foglalkozásai között, ha figyelemmel körültekintünk: lehetetlen be nem látnunk, hogy a különféle foglalkozások okszerűtlensége s hiányossága mellett, a széptani igények kielégítése — ugyszólván — másod-, sőt hátsóbb-rendű dologként vétetik.

Ennek bebizonyítására nem kell messze mennünk. Csak önmagunk körében széttekintve is — észreveljük ama, több száz év előtt már divott rendszert és elavult, de még sok helyen alkalmazott szisztémát, melyet: földművelők, iparosok, kereskedők — saját szakmájukban most is lebeszélhetlenül alkalmaznak s azt a haladó korral szemben csalhatatlannak s egyedül jónak tartják.

Ilyen dolgok tekintetében nincs egészen alapos ok: méltatlanul illetni azokat, kik a haza határain túlról fődözik némely szükségleteiket. A panaszkodónak önmagát is tekintetbe s higgadt önbírálat alá kell vennie, főképen akkor, midőn azon panaszt emeltetik elene, hogy a széptani igényeknek eleget tenni képtelen. Mert azt követelni, hogy a szükségletek beszerzése a csinosagra és izlésre való tekintet nélkül eszközöltessék, — ez egyrészlől jogtalanság, másrészlől agyonfojtása volna a szép iránti nemes érzelmeknek.

No, azt ugyan senkisémm köszönné meg, ha pl. a megszerzeni óhajtott bársony-ruha, selyem-kalap, fényes hintó, porcellán-edény, vagy kényelmes lakás helyett: arra kényszerítenék, hogy csak daróc-szővet-, birkabőr-süveg-, rozszant szeker-, mázos cserép-, vagy földbevált viskóval szabad kielégítnie vágyait.

A szépzészeti igényeket nyűgbeverni nem lehet, lerázta azt magáról, mert ő maga a megtestestült szabadság, mely ott keres hazát, hol kívánsága teljesül legjobban.

Azért kell az iparnak tanműhely, földművesnek gazdasági iskola, kereskedőnek szintén szakiskola — s így tovább; minden kereseti ág megköveteli a szakszerű képzést, mely egyedül képesítheti az embert, hogy a haladó kor igényeihez alkalmazkodni s azoknak megfelelni bírjon — úgy, hogy ezáltal saját jólétét is aránylagos polczra helyezze.

Még a durvakezü papszámostól is sokat kívánunk ma a szépből, mert egyszerű munkájában a czélszerűség mellett az izlést, a csinoságot is megköveteljük. Haladnia kell hát széptani tekintetben minden néposztálynak, ha jólétét biztosítani akarja.

És ha nem akar haladni?! Akkor szegényné, proletárrá lesz. Mig elienben akarát és törekvő segélyével minden ekzisztencia biztosítható s jólétre emelhető.

Lépjünk tehát frigyre a s z é p - p el s tegyük azt

átalánossá — úgy, mint a szellemi és az anyagi világban nagyon is szükséges elmet; de emellett tanítsuk is a szépet — kivált azoknál, kik attól (önhibájukon kívül) még elszigetelve állnak; ha ezt tesszük, úgy jelentékeven emelkedünk a hazafiságban is, mely szintén egyike a magasabbrendű szép iránti tulajdonoknak.

De még itt se álljunk meg! A szépnél nincs határa, az haladni kíván a végtelenig — s így vele nekünk is állandóan haladnunk kell. E téren nincs végpont, csak egy-egy állomás, az is csak ideig-óráig. Haladni előre mindig! — ez a jelszó, melynek követésére nem a parancs, de az érdek ösztönöz.

Igen, fejlődés és fejlesztés, — ez til kormányosként az élet hajóján. Szép után következik a szebb, ezt ismét fölvaltja egy új szebb, s ez így megy tovább a fejlesztés fokozatain, de amelyben a legfőbb fokot sohase érjük el, mert a szebbnél mindig találunk egy még szebbet. A legszebb tehát a hanyatlás első lépcsője volna, mely után az elrutulás fokozata következik.

Boldog az a nemzet, melynek történetében a szép elterjedésének legfőbb fokát föl nem találjuk sem a múltban, sem a jelenben: sem a jövőben.

Gy. — 0 — n.

Különfélék.

A megyei törvénhat. bizottság új tagjaivá — eddigi értesítésünk szerént — f. hó 8-án megválasztották: Léván: Csekey Flóris, Huberth Vilmos, Gyenes József, Nemecek Gyula. — Köröczbányán: Dr. Betilenfalvy György, Schröder Károly, Gyurgyik Gyula, Szabady Gyula, Szabó Lajos. — Vámos-Ladányban: Kemény István, László János, Nagy Sándor, — Garam-Szöllősen: Benkovits János, Spuller Gyula.

Pályázat. Bars megyei alispáni hivatala által — tekintve, hogy a b. szentkereszti közegészségi körben feresedésben levő körorvosi állomásra hirdett pályázat a megkivántató eredményhez nem vezetett; amelynek tulajdonítható, hogy ugyancsak ezen körorvosi állomás javadalmazásának emeléséhez a besztercebányai püspöki uradalom s a püspöki főbérnökség által kötelezőleg tett ajánlat a pályázatban nem foglaltatott. A Szentkereszten megválasztandó körorvos javadalmazása ezek figyelembevételével a következő: a közegészségi körbe beosztott községek részéről 700 frt.; a besztercebányai püspöki uradalom részéről 100 frt., és vágatás, fuvarozás nélkül 12 öl tűzifa; a püspökségi főbérnökség részéről 100 frt., amely járulékként viszonsszolgálat gyanánt az uradalomnál és főbérnökségnél alkalmazott összes személyzet ingyenes gyógyítása van agybekapcsolva. Fölhivatnak ennek folytán a pályázni kívánó orvosok, hogy képzettségüket és eddigi alkalmazásukat tárgyzó okmányokkal felszerelt folyamóvanyáikat f. évi november 25-ik napjáig ezen alispáni hivatalnál nyujtsák be. — Ar.-Maróth, 1883.

évi októberhó 25-én. — Rudnyánszky Tisz. alispán.

Kilátásunk — színészetre s színészekre — nem valósult meg; amint értesülünk: Bogyó Alajos szín-társulatát azon időre, amit Léván tölteni szándékozott, Selmecezen marasztotta az ottani színpártoló közönség, s eszerént rövid idejének lejártával, még e héten el-megy a társulat direkt Nyitrára, téli tartózkodásra az új színházhoz.

Népszerű fölolvasások és előadások rendezésére hívja föl a magy. írók és művészek társasága az összes hazai közművelődési egyleteket. Nevezett művész-és író-társaság Budapesten egy központi organumot létesített, melynek közvetítése mellett az egyes vidékek, lehető csekély anyagi megterheléssel, időnként a központi, országos nevű írókat és tudósokat nyerhetnek meg a vidéki városokban tartandó előadásokra. E célból a magy. írók s művészek társasága fölkéri az ország különböző helyein létező összes közművelődési, valamint egyáltalán oly egyesületeket, melyek — bár csak hébe-korba is — vállalkoznak nyilvános fölolvasások rendezésére, hogy címüket, székhelyüket bejelentsek s az említett központtal érintkezésbe lépjenek; továbbá tudassák minélelőbb, hogy kívánna-e a központi fölolvasókat, és ugyan mikor és milyen szakból? E kérelmekre a központ a legjobb nevű egyéneket fogja fölolvasóul kiszemelni és megnyerni. A fölolvasók leutazásának körülményeire úzve a részletes megállapodás csak esetről-esetre levélváltás útján lesz eszközözendő. Figyelembe ajánlja az írók és művészek társasága különösen azt is, hogy a központi és vidéki élet minél sürűbb kölesön-hatásának megvalósítása szempontjából: a tervezett fölolvasási kirándulásoknál minden fölösleges ünnepélyesség s az ezzel járó költség mellőztessék, annyival is inkább, hogy a fölolvasatógylet a meghívott fölolvasók nélküliségeit s az esetről-esetre megállapítandó tisztelet-díjat annál könnyebben fődözhesse a különben is mérsékeltén kiszabandó beléptidíjakból.

A bars megyei kaszinó-egylet saját helyiségei nagytermében, Aranyos-Maróthon, 1883. évi novemberhó 24. napján t. n. e. s. t. e. l. y t. rendez. Kezdeté esti 8 órakor. Belépti-díj: személynként 1 frt 50 kr. Jegyek előre válthatók az egyleti pénztárnoknál.

Kinevezés. A magy. kir. igazságügyminiszter, Lovas Simon, aranyosmaróthi kir. törvényszéki díjnokot a lévai k. r. járásbíróshoz irnokká nevezte ki.

Választhatnak-e a megyei tisztviselők? A belügyminiszter egy, már az 1877. évi tisztújítások alkalmával létesült megállapodáshoz képest, újabban is kimondotta, hogy miután a megyei tisztikar a tisztújítás tartama alatt is létező testület, melynek tagjai, bárha választás alá esnek is, a tisztükkel járó köteleességek teljesítése és az abból folyó felelősség alól addig, míg utódaik hivatalukat szabályszerűen el nem foglalják, föl nem menthetők; — ebből természetesen következik, hogy az általuk még tényleg betöltött tisztviselői állásokkal egybekötött törvényes jogaik gyakorlásától nem

foszthatók meg, vagyis, hogy hivatalukkal összekötött szavazati jogaikat, a tisztikar lemondása után fogantatosított választások alkalmával is, minden akadály nélkül gyakorolhatják.

A kaszinó-estélyek rendező bizottsága tisztelettel tudatja, miszerént ez évadban az első estélyt f. évi november 29-én, — esütörtökön — rendezi. A következő estélyek napjai időközönként a Bars útján lesznek közzételve. Az egyleti alapszabályok értelmében: a tagok által bevezetett vendégek szívesen fogadtatnak. Ruhátár cimen személynként 30 kr. fizetendő. Az estély kezdete 8 óra. — Léván, 1883. november 2-án. — A rendező bizottság.

A dohányzás káros hatását a fiokra nézve dr. Decaisne különös tanulmánya tárgyává téve, 38 fiut figyelt meg, kik a 9-től 14-ik élet évükben álltak és egytől egyik dohányzottak. Huszonhétnél nagyon komoly természetűek voltak a következmények: megzavart vérkeringés, megrentott emésztés, szívdobogás, a szellem tompulása és a legtöbbször nagy fokú hajlam a szeszes italok élvezésére. A vér elemzése a piros vérgolócskák kevesebbedését tüntették föl; tizenkét fiu erős orrvérzésben szenvedett. Tizen alutlanság miatt panaszkodtak, négyen gyulladást sebeket kaptak, egy pedig sorvadásba esett. Minél fiatalabbak a gyermekek, annál károsabb a hatás; a legjobban tápláltak szenvedtek legkevesebbet. A 38 fiu közül nyolc volt 12 éven alul; tizenegyen hat-hat hóig, nyolczan egy évig és tizenhatan két évnél tovább dohányzottak. Azon fiuk, kik abba hagyták a dohányzást meggyógyultak, a többi belehalt.

Az új postahivatalok dícséretes módon szaporodnak megyékben. Így a f. hó 1-től kezdve Bessé és Garamlók községeinkben is új postahivatalok léptek életbe.

Az országos kiállítás egészségügyi osztálya egyike lesz a legérdekesebbnek. A szakbizottság ugyanis elhatározta, hogy hazai ásványvíz-üvegek bemutatásával kapcsolatban egy ivó-csarnokot is berendez; egy külön csoportban be fognak mutatni az ásványvíz-üvegek dugaszolására használható legjobb dugaszoló gépek. Végre pedig a szakbizottság egy, az egészségügyi követelményeknek teljesen megfelelő mintafürdőt is fog berendezni, mely a kiállítást látogató közönség használatára is fog bocsájtatni.

A vetések állása — a kereskedelmi miniszteriumhoz, okt. 24-éről beérkezett hivatalos jelentések szerént a következő: A vetési munkálatok az ország tulnyomólag nagy részében befejeztettek. A vetések általában kedvező időjárás mellett szépen fejlődnek egyes vidékeken, azonban a recczék a bulhák miatt, a rozok a pajor és a hernyók pusztításai által szenvednek. A burgonyaszedés, kevés kivétellel, bevégeztetett, a termés általán véve közepesnek, itt-ott jónak mondható; némely vidékről azonban, különösen a fölvidéki és a dunántúli megyék egyes járásaiából: a burgonya rothadását jelzik. — Gyümölcs majdnem mindenütt sok termett.

Tárcza.

Őszi hangok.

Pusztá a táj, — rajta szürke köd terül,
Panaszos szél fut a rónán keresztül,
Panaszára őszi szélnek — hejh, be sok
Körö, haraszt, zörgő levél kavargog.

Mint a lombos ágon a sok zöld levél,
Ugy fonnyadt el szívemben sok szép remény;
Mint a csengő madárdal a ligetben,
Ugy némult el az öröm e kebelben.

Csakhogy a fa új levéllel kizöldül,
De szívem több kikeletnek nem örül;
Vissza fognak a madárkák is térni,
Csak hozzám nem — az öröm szép lepkéi.

Fölvirul még e pusztá táj ékesen,
Mosolygó nap sugárzik a vidéken;
Csakhogy mire a kikelet napja jó,
Többet számlál vélem már a temető.

Tavaszkor majd föléled a gyöngyvirág,
Álmaikból fölkelnek az ibolyák,
Minden fűszál ujja szület, újra él:
Föltámadást csak bus szívem nem remél.

Elfonnyadtam a mezei virággal,
Elnémultam, mint erdőn a madárdal;
Virág, madár visszajönnek még egyszer:
Engem már csak az ítélet ébreszt fel.

Bus természet, veled várom a halált, —
Be jó is lesz, ha már egyszer lekaszált!
Siromban mi édes lesz a pihenés,
Ott megszünik ez a fájó szívverés!

Passiflora.

Az én alteregóm.

— (Makáma.) —

Ismét jövök! — s önök, — tisztelt szerkesztőség, — rossz néven ne vegyék, — hogy tárczájukba benyulok újra. — Alázszolgája! — majd is elfelejtetek önöknek — jó napot kívánni. — Hát ami engemet — most önökhöz vezet, — mindössze sem sok, — de elég ok: — mégis arra, — hogy ilusztrálva — elmondjam híven, — mi kár ért engem. — No lám!

Az ám! — ezt nem is gondolám, — hogy még ez évbe — november 4-re — nevem oly helyre — lássam fölírva — (pláne kinyomva!) — s olyan papírra, — mely nem a Bars-é! — „Oh én nagy kópé! — miként tehettem — (magam se értem), — hogy tinta nélkül, — ily messzeségről — nevem elsőkjék — s Pestről ugorjék — Léván is tulra, — egy oly sajtóba, — melynek festéke — nevére kenve — nem volt idáig!?” — Szidtam is váltig — nevemet érte, — majd utóvégre — a büntetésre — gondolni kezdtem, — s már neki estem — lázadó nevemnek, — e szökevénynek, — mely rabszolgaként — urat hűtlen cserélt. — Kezemben korbács, — mint fürge kartács — már zugott keményen. — „Jaj! kérlek szépen”, — jaidult föl sirva, — „ne küldj a sirba, — édes jó gazdám, — ne mondj halált rám; — hidd el, hogy eddig — kivüled senkit — (akár elkárhozzam) — sohase szolgáltam...” — Nem-e?! — Hiszen maegyhete! — „Maegyhete... igaz, egy idegen tárcza — alá voltam írva, — de azt nem te irtad, — jól tudod ten-magad, — ime, nézzd és olvasd!” — És a lapot, — mit átadott, — újra elolvastam: — „Fővárosi tárcza”, az ám, — s írva onnan, — mint ahonnan — én is írni szoktam: — Budapestről, Bars számára — hébe-hóba.

Mindjárt a tárcza elején — néhány sorból nagyhevenyén — kibetűzöm, — hogy itten egy „saját külön — eredeti — budapesti — tárcza-levél-író” — (már mint alter-egó) — „szerviroz a vonal alatt” — (az én Barsi nevem alatt) — s föltalál a barsi népnek — tárczáiban olyan étket, — melynek levében, — kaczagánymentében — elkezd gözölögni — a franciaesprit; — mellette a „szószós”-tálban — „bizalmasság mártása” van — „antikai sóval hintve” — és körüle — „garnirungként” elterítve — „diszkrét megjegyzések.” — Ej, be furesa éték! — No, de már ezt megköstölöm, — én nem bánom, — akár ki mit mondjon. — Mért ne izeliteném meg?, — hiszen ez egy modern-éték! — No, megaztán — szabad is tán (?), — mert lám, — a szakácsa — szívesen kínálja — „atyafiu”-hangon. — Biz én csak aszondom: — leszek olyan bátor. — Ah, minő kéj, mámor...! — Nincs az a vashámor, — sem oly tüzes Ámor, — mely az idegekre, — vagy a képzeletre — hevítőbben hatna, — feszítve, izgatva, — mint e tárcza-szellem, — amit most lenyeltem. — De, óh egék! — Segítsetek!, — megfulladás, — ha nem hoztok — borbélyt, eret vágni, — vagy torkom kivájni; — gyilkos falat...! — ni, megakadt... — óh, ez lenyelhetlen, — akár egy vaskengyel, — ah,

mint szorit!, — nem, csak feszít... — Mi ez voltaképen!? — Végre szerencsésen — felkőhögve, látom, — hogy fuldokolásom — oka abból támadt, — hogy egy falat — nyelhetlenül utban akadt — s ez nem volt más, mint vas-darab, — még pedig egy kassza-darab. — Mily öngyök...! — elborzadok, — hogy ezt papok — eszik, nyelik, — hm!, mégpedig — papúkkal kompániában, — a Népszínházban, — hol őket derűre-borúra — traktálja Evva, — a színház fő-férje — (s nem Ádám nője), — kiről alter-egóm — azt írja buzgón, — hogy előadásra — műsorba rántja — mindazon színművet, — tarka operettet, — mely jövedelmet — kaszál a zsebébe — minden estére. — Egy jó „kasszadarab” — Évánál csak kasszadarab, — melyet követ bankó-eső, — ilyen premiére: a szép „Kanári herezegő”, — a „Tót lány” is oly szindarab, — mint egy éles kasszadarab, — aratja a bankót, — hogy ne legyen bankrót. — Így ír az én alter-egóm — Thália honából — persze csak félvállról, — azért hall el a mag java — s nem marad más, csak a szalma, — s az egésznek sava-borsa: — hogy egymásra — haragítja — Evvát, Lujzát, — majd meg gukkeren át — toilletbe öltözteti Arankát — és „hájos” Ilkát.

Beszél aztán, többi között, sugarutról, — „sugaruti szerény palotáról”; — s itt azt teszi, — hogy lefesti — a „zseni Makart”-ot, — s fölötte, mint egy fakardot — könnyűséggel kezeli a pemzlit; — de már itt az „esprit” — oly bőségben liti csapra, — hogy Makarra — végsőt mosoly a dícsőség napja. — Makart összes festményére — alter-egóm azt ítélte: — hogy „nincs benne semmi eszme, — a tartalom — csupa chablon”, — ez új képe is csak lim-lom, — fölezifázott üres ráma, — nem érdemes nézni rája, — biz ez csak egy kasszadarab, — értéktelen kasszadarab. — (Szegény Makart-maestro, — boldog alter-egó!)

Igy írt az én druszám. — De ez még hagyján: — azzal végezi, hogy — ő ebből ki nem fogy, — nála véssé, eset — garnadaszámra megy, — azért legközelebb — szobrot, egy sereget — s egyéb műreket — leminiatüroz — s azzal tetővíroz — ki egy tárczaczikket, — még pediglen „chik”-ket. — Ejnye, fikom-adta! — akkor kerül sorra: — Munkácsy, Matejkó, — kékmárvány pejesikó, — alabast-reliefen élő-czigányrajkó, — gypsz-öntvény, — fész-öntvény, — köszöntvény — s a többi — s a többi! — Ó mindezt megteszi.

Jól teszi, — ha teszi. — Miattam teheti, — én bizony nem bánom, — mert a vásáron — ön-bőrével számmol — minden poéta, — skribler, novellista, — Endrő

— A gőzkazánok megvizsgálása. A kazántygi rendezésre nézve hozandó intézkedések életbeléptetése a közmunka- és közl. miniszter elrendelte, hogy minden hivatalosan megvizsgált és használatban levő gőzkazán, valamint gőztartó az utóbbi vizsgálatról számított ötöt év lefolyása után újból szigorú belső revízió és viznyomási próba alá vettessék. A tulajdonosok a szabályszerű díj lefizetésére újból kötelesek.

— Recepte a szerelmeseknek. Egy Temesvár-józséfvári szeles gavalér örülésig belebolondult egy kis hamis barna leányba. A leány azonban még rá sem kacsintott. A fiatal ember, látva a „résztelenséget“, egy humoros öreg urhoz fordult jó tanácsért. Az öreg ur ilyen tanácsot adott: „Vegyen barátom egy csirkefogót és ezt egészen meg a lámpa-világ árnyékában. Az ebből nyert hamut keverje össze hangyatojás sárgájával, ehhez aztin tegyen egy gramm sóhajt s keverj föl madárdallal, s ha mindezzel készen van, szegedi paprikával egye meg. Huzzassa ki bölcsességfogát, kínálja meg saját nyakát cukor-spárgával. Ezután menjen el Zigrába, jöjjön vissza s ha ekkor se gyógyul meg — egyék patkány-mérget“

— Füstes levek és kályhák bemeszelése. Öntött vasból készült füstesöveket, melyek nagyon fölhevülnek, meszes vízzel kell bekenni. De a vasnak érdes föllettel kell bírnia és ezért a bemázolás előtt a netalán rátapadt grafitot vizes kefével le kell szedni. Az első mázolásnál a föllet megrozsdásodik, ekkor a més erősen tapad a vashoz s így ellentáll a hőségnek és az időjárásnak. Amerikában az így bemázolt kályhák soká maradnak fehérek, míg a jelenleg használatban levő grafit (kályha-mázoló por) rövid időn leég, úgy, hogy a vas csakhamar megvörösödik.

— Alapszabálymegerősítés. A magy. kir. belügyminiszter a körmöcbányai C h e r r a - K a d i s e h a egyesület alapszabályait megerősítette.

— A falakat a külső nedvesség ellen megóvjuk a következő máz segítségével: 18 liter vízben másfél kilogr. szappant oldunk föl, és pedig előbb szét hagyjuk a szappant a vízben ázni s később vele főzzük. Száraz időben kefével, vagy meszelővel ez oldattal a falat bemázoljuk, úgy, hogy a szappanoldat a falon se hártját, se habot ne hagyjon; 24 óra múlva egy másik oldattal mázoljuk be a falat, mely úgy készítettik, hogy egy negyed kiló timsót 12 órával a mázolás megelőzőleg ismét csak 18 liter vízben oldottunk föl. Ezen kettős máz, ha megszárad, mézgaszerű s szívós hártával fogja a falat bevonni, amely hártva átátszó, színtelen és főleg a vakolat nélkül csupa téglákból épített falaknál igen jól használható, amelyeknek kékes színt kölesönöz. — Egy másik, igen jó máz bármely falnak megóvására úgy készíthetünk, ha 1 kilogramm tiszta lenolajt fölmelegítünk s erre 120 gramm, jórátört kolofóniumot és 100 gr. ólomglétet keverünk a forró olaj közé. Ezen keveréket addig forraljuk együtt, míg egy belémártott fadarab egészen barnára be nem vonatik a máz által. E forró mázzal a falat száraz, meleg időben 3—4 szer bemázoljuk, s ha megszáradt, a fal az esőzések által legkevésbé sem fog szenvedni.

— Az én bőröm tiszta, — de egoista — azért még nem vagyok, — sőt készséggel adok — őszinte tanácsot, — olyanok főképen, — ki Tárcalevélben — szeret irogatni, — már mint druzsám, B a r s i. — Nos, hát szállok az urhoz, — jó rokonomhoz, — kedves alter-egóm, — hallgassa meg szóm! — s ne végye rossz néven — szerény kérdésem: — hogy voltaképen — atyafi vérségben — vagyunk-e mi, ketten? — Régen volt, — azaz, hogy nem is volt — szerencsém: — de most, hogy ketteskén — összetalálkozáink, — mondja csak: apánk-anyánk, — szülőházánk — közös volt-e vajjon? — Mert, megbohosáson: — én önré, — mint vérecesémre — nem emlékszem sehog, — pedig már vén vagyok. — Vén a memóriám — s így ön testvérbátyám — szintén alig lehet, — mert én eziket — az ön nevével — se nappal, se éjjel — nem olvastam sohasé, — csupán maegyhete; — de ezikkében — (megengedjen!) — „rokon-vonást“, — vagy ilyesmit — nem találtam. — Ennélfogva meg nem bánom, — ha én önt nem adoptálom — semmiféle rokonomnak, — se ingemnek, galléromnak, — még kedvesbő jogutódnak. — Mert, ne higgye, — kedves E n d r e, — hogy szememre — hályogot tesz — az ősjes — B a r s i -nével! — Hova képzeli?, — azt hiszi tán, — hogy azután — hagyományom majd önré száll? — Nohiszen, csak az kéne még, — hogy egy álnév — birtokosa — elkobozza — tisztes vagyonomat: — reputációm! — és pláne: még életemben (!) — váltók alá jegyeztessem, — reám nézve i u e g e n tárczába! — No, már ez nem járja! — Hol az a M a k á m a! — Ime, itt van, látja? — Önnék irtam, olvassa el — higgadt, komoly figyelemmel, — aztán pedig — mindkét kezit — tegye a szívére, — s ha van B a r s i -vére: — esküdjék meg kereszt-levelére. — Ez őszinte kérelemnek — minélhamarabb eleget — annyival is inkább tehet, — hogy ne kiabálja — a nagyvilág szája — (máris!) a fülembe: — „Testvéred-e — D. B a r s i -Endre? — s mért van D. betűje?, — talán nemes-ségre — lett érdemesítve?“ — Ugyan, mit kérdelek!? — Hisz, aki nem siket — s aki nem vak: látja, — hogy neve: csak l á r v a — és azt is hallja, — hogy a tárczája — pengőben mily gazdag!, — mellette az enyém csak — egy laza kőzmadzag, — amelyből nem lehet — csinálni kötelet, — csak szolid hurkot, — melyen a lurkót — egy kis lezke-tánczra — meginvitálja — a honett táncztanár: — jó

Barsi Aladár.

— R ö v i d h i r e k. Időjárás: a jövő hétre általában vátozó, enyhe időt várhatni, helyenként esapadékkal. — Az új horvát bán már ki van szemelve br. Filipovic Ferencz es. k. tábornagy személyében. — Forradalom útját ki a szomszédunkban, Szerbiában, hol a török háború alkalmával a népnek kiosztott fegyverek visszaadását megtagadta a nép a körjáratától, most a fölkelők és a rendes katonaság nehézharcot vívnak egymással. — Nagyösszegű hagyaték maradt Trondafil Mária asszony után, ki most halt meg Ujvidéken s 700,000 frt. vagyonát mind jótékony célokra hagyta, legtöbb jut belőle az alapítandó szerb árvaháznak. — Uj óraszámítás hoztak be a Columbus-vasuton, a nappali és éjjeli órák helyett 1-től 24 óráig számítanak, hajnali 1 órakor kezdik és éjféltől 24 óra van. — Európa vasutai összesen 177,364 klm. hosszúságra terjednek, e számból legtöbb jut a német birodalomra (34,676 klm.), utána jön Aglia, Franciaország, Oroszország (18,735 klm. hosszúsággal) Ausztria-Magyarország, — legutolsó Görögország (12 klméterrel). — Az országgyűlés legközelebbi ülésén (f. hó 19 én) — mint hírlik — a keresztények és zsidók közti házasságról szóló törvényjavaslat fog tárgyalás alá vétetni, s a kormány — ezen javaslatnak a napirendről való levételére irányuló esetleges indítvány ellen határozott állást fog foglalni. — A párisi falragaszok száma halatlan nagy, csak a közönséges évre is (1882), melyben nem fordulnak elő választások, 1,225,300 plakátot számolnak, ami naponként 5536 falragaszt tesz. — Hamis tízforintosok vannak forgalomban, s — mint a lapok írják, oly hűen vannak utánozva, hogy esakis halványabb színnyomatukról lehet őket fölismerni. — Az európai ezukorgyártás terén a f. évben mennyiségre első helyen áll Németország, második helyen Ausztria-Magyarország, csakhogy (elég sajnós) Magyarország messze mögötte áll az osztrák tartományok ezukortermelesének. — A Kairóban működő nemzetközi törvényeszek, mely minden évben saját bíráiból választ egyet elnöknek, az idén egy jeles hazánkfiát, Korzimics Antalt választotta meg elnökül. —

Apróság. A t y a: Csak jó légy fiam, szeresd és becsüld meg szüleidet, mert te azt nem is képeled, mily elhagyatott volnál, ha anyádát s engem elveszítendél. Lásd, én is árva voltam s mondhatom neked, hogy az enyémmel sanyarabb életem kevés gyermeknek volt; szülőim még kiskoromban elveszítettek, s mint árva fia idegen házában, idegen emberek között nevelkedtem föl, akik nem szerettek és nagyon mostohán bántak velem...

F i u: Szegény papa...!, de isten mégis segített rajtad, mert azután idejöttél a mi házukhoz, s itt már jobban bántak veled — ugy-e?

L E V E L E Z É S.

V.-Ladány, 1883. nov. 5.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A vámos-ladányi egyházközségek iskoláit október-hó 24-én ejtette újjá megvénk érdemes tanfölygyelője, nagys. esitári G e r m a n e c z Károly ur, mely alkalommal az itteni mindkét hitfelekezet iskoláit megtekintvén, az azokban fölfedezett hiányokra megtette észrevételeit s egyuttal komolyan figyelmeztette az illető egyházak képviselőit a hiányok mielőbbi orvosására.

E figyelmeztetés, már csak az illető intézetek érdekében is — indokolt, sőt szükséges volt. Mert a ref. iskola — daczára annak, hogy elég esinosan s a kor-nak megfelelően s csak alig néhány taneszköz hiával van felszerelve, — teljesen elégtelen a tankötelesek befogadására, de ezenkívül a tanító fizikai erejét is túlságosan igénybeveszi. (Jelenleg a telekezetnek 128 rendes, és 48 ismétlő tanköteles-növendéke van.)

E lényeges baj orvosására a kir. tanfölygyelő ur javaslatára abban állna, hogy a tanulók fölölge számára egy külön melléképület vonassék földl alá s ebben nyerjenek oktatást a megszabott tantárgyak szellemében.

A jelenvolt előjárás, élükön a helybeli lelkész, nt. Molnár Sámuel urral, ígéretet is tett, hogy igyekezni fog a szükséges javítások és módosítások eszközésével; azt azonban a törvény iránti tisztelettel kikérték, hogy a javítások keresztülvittele előtt engedtesék nekik kellő idő a megfontolásra, hogy így az intézkedéseket — nagyobb munka és megeröltetés nélkül — tehesék meg. Kérelmükbe belenyugodott a kir. tanfölygyelő ur is, de csak azon kinyilatkoztatott kívánsággal, hogy már a jövő év szorgalmi idején — midőn ismét meg fog látogatni bennünket — beváltva lássa tett ígértünk s elmondhassa: „imhol a nép, mely megértette magát s engemet!“

A róm. kath. iskola szük termére nézve pedig nagyobbítás és javítások szükségét konstátálta a kir. tanfölygyelő ur, s egyuttal meggyőződött arról, hogy itt a tanoncok száma épen elegendő egy tanító vezetés alá. A tisztaság s a rend ellen nem volt semmi ellen-vetése. Nagy baj azonban, hogy a kath. tanító szintén abban a hiányban szenved, mint annyi sok más: nincsenek szemléltető ábrái s egynemely taneszközei. E bajokon azonban az éber fölygyelő, a komoly megfontolás s az anyagi tehetség kellő ereje segíteni fog. Szóval: mindkét hitfelekezet illő tisztelettel kíván eleget tenni a törvény rendelkezéinek, midőn a fölmerült hiányok pótlására a nevelésügy érdekében készséggel vállalkozott.

Adja isten, hogy a nevelés ügye körül álló hivattak mielőbb virágzásra jutassák azon szent ügyet, melyet a közbizalom folytán s a közjólét érdekében buzgón gyámolítani szép kötelesség!

Mert bizony, iskolánk szellemi értékéből most — ugyszólva — még semmi értékesebb emléket nem vihet magával sem a kir. tanfölygyelő ur, sem más értelmes szakember, már csak azon egy oknál fogva is, hogy nálunk az iskola rendszerént csak akkor kezd meg

működését, mikor már a külső munkákban nincs szükség a gyermekekre.

Az idő azonban jó orvos, majd csak megorvosolja a mi bajunkat is.

Kiváló tisztelettel

Arany Lajos,
tanító.

Közönség köréből.

Köszönet-nyilvánítás.

Alulírott bizottság köszönettel nyugtatványozza azon összeget, melyet tek. K ö n y a József, városkapitány ur egy forint összegben, — mint Oszwald Sándor nagypeszeki lakostól bevett bírságpénz czimén — a Stefánia-árvaház javára átszolgáltattott.

Léván, 1883. nov. 5.

A Stefánia-árvaház bizottsága.

Közgazdaság.

I.

A rózsák áttelelése a szabad földben.

Az 1879—80. évi szigorú tél, mely Európa 60 millió gyümölcs- és rózsafái közül 20 milliót tönkretett, arra int minden kertészt, hogy rózsakertjének a legbiztosabb téli takarót beszerezze. A tél közeledtével úgy a magas, mint a törpe rózsafát földhöz hajlítva, fakampó által, vagy két karót keresztbe verve, megerősítjük. A magastörzsű rózsák minden évben ugyanazon egy irányban hajlítandók, mert a törzs igen könnyen eltörik. A nagyon korai betakarítás elkényezteteti a rózsákat, ennéltozva nem ártalmas e munkát a zérus fokhoz közel álló hidegben, novemberkóban eszközölni. Vannak kertészek, kik a legelső októberhavi dér után sietnek a rózsák befödésével; — ez a buzgóság teljesen fölösleges. Szoktuk inkább a rózsákat a hideg levegőhöz, úgy az őszi betakarításnál, mint a tavaszi korábbi fölbontásnál. Ezen kezeles mellett a késői májusi fagyok nem lesznek oly ártalmasak.

A betakarítás száraz talajban 10—15 cm. magas tiszta földréteggel, minden mas takarónál előnyösebb. Nedves földben azonban úgy segíthetünk, ha a rózsakörön alá egy kis emelkedést alakítunk, tiszta föld, cserháj, türeszpor, vagy szitált közsénporból. A korona fölötti föld is domb-alakban a lapattal lenyomandó, hogy a téli nedvesség, mely a rózsának igen ártalmas, az oldalról lefolyhasson.

A lágy és gyengehéjú rózsáknál, mint a thea-, bengál-, bourbon- és noisette-rózsáknál e takaró nem elegendő, hanem a földréteg fölött még egy réteg falevelet, vagy hosszú trágyát alkalmazunk. Ily takaró alatt el nem fulnak, sőt a gyakori nedves, esős időtől rothadásra sem esnek. A csoportosított rózsafákknál az ágy közepében egy villalaku karót erősítünk, erre támasztjuk a léceket csilag alakban, melyekre tülevelel lombos ágakat alkalmazunk takaróként. Ha pedig lágyabb és gyöngébb rózsáit akarunk védeni, szükséges, hogy a rózsák körüni talajt a törzshöz halmozzuk, körül talveleket szórjunk, koronáját pedig gallyakkal, náddal beföldjük; s zítal a nedvesség, ugyszinté, a fagy is teljesen ki van zárva. Enyhébb napokban egy kis szeloztetés megengedhető, ha pedig a belső réteg fagyott, ez is mellőzendő, míg teljesen leolvadt; mert a hirtelen légváltozás a rózsáknak igen ártalmas. A gyöngébb rózsafaj takarításához még használható: moha, türeszpor, cserháj, forgács, szitált közsénamur, faszénpor és finom folyami-homok. A keuetszarak is igen ajánlatosak, mivel igen száraz és könnyű takarót képeznek. Különbösen a gyöngé és lágy rózsáknál a deszkatezetet is igen ajánlatos téli takaró, ha fölötté a fönt-nevezett anyagokból egy réteget alkalmazunk.

Végül megjegyzendő, miszerént a legtöbb gyöngé rózsák kimaradasat nem a fagy, mint inkább a gyöngé őszihajtás héjának rothadása okozza, mely rothadást a közvetlen reaborított alkalmatlan takaró idéz elő.

Nem alkalmas takarót adnak a következő fák levelei: gesztenye, akác s több konyhakerti fűféle maradványok, melyek igen könnyen rothadásnak indulnak.

E—s.

II.

A káposzta besavanyításáról.

Ha nemcsak jóízű, de könnyen főzhető káposztát akarunk, úgy azt lehetőleg hamar, míg víztartalma teljes, gyaluljuk be. A lehetőleg finom és hosszú szalakra gyalult káposztát beszózzuk s óvatosan rázogattjuk kézzel mindaddig, míg a só rajta megoldva, nyirkos nem lesz.

Nálunk betaposni szokás a káposztát; ha ez kellő óvatossággal történik, nem rossz eljárás, de bunkóval dörmöckölni semmi szín alatt sem czélszerű, mert a gyalult káposzta közé tett fejek megtörnek. Sokan a káposzta közé tormát, bírsalmát, borsot, kaprot, szőlőt, szegfűszeget s más fűszerféléket rétegeznek; ezektől a káposzta kellemes zamatot és pikáns ízt kap.

Az új káposztás-hordó nemcsak vízzel mosandó ki, de czélszerű: belsejét finom boreczettel, vagy kovászszal bedörzsölni, ami által egyszersmind az erjedést is előmozdítjuk. Az olyan hordót, amelyben fehér bor volt, minden utógondolat nélkül használhatjuk káposztasavanyításra; a vörös-boros hordóbtól azonban piszkos színt kap a káposzta. Nagy hordóbtól mindig jobb a káposzta, mint kiesinyhen. A káposztát betaposva, erősen kell sajtolni, ami vagy sulyok alkalmazása, vagy az e czélra készült csavar által történik. A lesajtolás

